

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ
для студентів

галузі знань **10 Природничі науки**
спеціальності **106 - Географія**
освітнього рівня **Бакалавр**
освітньої програми **Геоморфологія та природничий туризм**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання - **денна**
Навчальний рік - **2019/2020**
Семестр - **4**
Кількість кредитів ECTS **3**
Мова викладання, навчання
та оцінювання **українська**
Форма заключного контролю **іспит**

Викладач: **Нич Тетяна Василівна**, кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__
20__р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р

КИЇВ – 2019

Розробник: **Нич Тетяна Василівна**, кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

Мезенцев проф. Мезенцев К.В.

Протокол № 14 від «12» серпня 2019 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 5 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії Запотоцький проф. Запотоцький С.П.

«30» серпня 2019 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – дати комплексні економіко-географічні знання про формування сучасної політичної карти світу, територіальні особливості розміщення природних ресурсів, демогеографічну ситуацію в світі, структуру і тенденції розвитку світового господарства, господарський розвиток і розміщення субрегіонів та країн світу з урахуванням сучасних регіональних геополітичних, соціально-економічних та еколого-географічних аспектів, рівня і характеру їх економічної інтеграції з відповідним природно-ресурсним, людським потенціалом, особливостями галузевої і територіальної структури та перспективними напрямками їх розвитку, що дозволить студентам розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у майбутній професійній діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Вища математика з основами математичної статистики», «Навчальна практика з методів набуття географічної інформації», «Фізична географія материків та океанів», «Основи геоекології» тощо
2. Знати теоретичні основи суспільної географії
3. Вміти користуватися статистичною інформацією, наявною науковою і навчально-методичною літературою
4. Володіти елементарними навичками аналізу стану соціально-економічного розвитку країн світу

3. Анотація навчальної дисципліни: дана навчальна дисципліна присвячена розкриттю об'єкту і предмету економічної та соціальної географії світу, вивченню сучасної політичної карти світу та окремих регіонів, головних об'єктів на політичній карті, міжнародних організацій. Висвітлює підходи до типізації і класифікації країн світу. Розкриває географії світових природних ресурсів, населення і розселення країн світу, формування і структуру світового господарства. Дає суспільно-географічну характеристику Європи (субрегіони і країни Західної, Східної, Північної, Південної), Азії (субрегіони і країни Центральної, Східної, Південно-Східної, Західної), Америки (субрегіони і країни Північної, Південної), Африки (субрегіони і країни Східної, Північної, Південної, Західної), Австралії і Нової Зеландії, Океанії: економіко-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, населення, особливості економіки – первинний, вторинний і третинний сектори.

Функціональний блок дисципліни передбачає опанування такими складовими, як здатність застосовувати базові знання природничих наук в географічній діяльності, здатність застосовувати кількісні та якісні методи при дослідженні території, здатність самостійно досліджувати об'єкт вивчення.

Навчальна дисципліна «Економічна та соціальна географія світу» є однією з складових комплексної підготовки освітньо-професійної програми «Геоморфологія та природничий туризм» спеціальності 106-«Географія»

- 4. Завдання** вивчення дисципліни полягає в усвідомленні студентами цінності громадянського суспільства та необхідності його подальшого сталого розвитку (ЗК-1); у набутті студентами глибоких теоретичних знань щодо особливостей формування сучасної політичної карти світу, територіальних відмінностей в розміщенні і використанні світових природних ресурсів, населення світу, особливостей формування і закономірностей розвитку світового господарства (ЗК-2). Формування у студентів здатності шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК -6); застосовувати базові знання природничих і суспільних наук при вивченні закономірностей територіальної організації господарства різних типів країн світу на сучасному етапі (ФК-2). Досліджувати глобальні та регіональні соціально-економічні процеси, тобто проводити дослідження на різних

просторово-часових рівнях (ФК-7). Зважати що соціально-економічний розвиток супроводжується демографічними, соціальними, економічними, екологічними та іншими проблемами, тобто формувати у студентів соціальну відповідальність та екологічність мислення (ЗК -5) .

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання		Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання				
1.1	Суть політичної карти світу, типи країн світу	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	Тест, практична робота, презентація, МКР, іспит	3
1.2	Географія населення світу.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.3	Географія світового господарства та його структура	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.4	Первинний, вторинний та третинний сектор розвитку світового господарства	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	3
1.5	Загальна характеристика Європи. Субрегіони Європи. Особливості розвитку країн Західної Європи	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.6	Загальна характеристика та особливості розвитку країн Північної, Східної, Південної Європи.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.7	Загальна характеристика Америки. Субрегіони Америки. Особливості розвитку країн Південної Америки	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.8	Загальна характеристика та особливості розвитку країн Північної Америки. США. Канада.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.9	Загальна характеристика Азії. Субрегіони Азії. Особливості розвитку країн Центральної Азії	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.10	Загальна характеристика та особливості розвитку країн Східної, Південно-Східної та Західної Азії.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.11	Загальна характеристика Африки. Субрегіони Африки. Особливості розвитку господарства.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	4
1.12	Загальна характеристика Австралії, Нової Зеландії та Океанії.	лекція, заняття, робота	семінарське самостійна	-/--	3
2.1	Виділяти субрегіони світу за класифікацією ООН	семінарське заняття		-/--	до 35%

2.2	Виявляти кількісні та якісні зміни на політичній карті світу	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.3	Аналізувати особливості розміщення та використання світових природних ресурсів.	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.4	Вміти аналізувати демогеографічні процеси та основні тенденції розвитку світового господарства.	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.5	Здійснювати оцінку особливостей спеціалізації найважливіших галузей господарства окремих країн Європи	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.6	Аналізувати особливості розвитку Америки	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.7	Аналізувати первинний, вторинний і третинний сектори економіки США і Канади	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.8	Визначати ресурсозабезпеченість субрегіонів Азії	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.9	Характеризувати основні риси сучасного стану економіки країн Азії	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.10	Пояснювати причини сучасних демографічних та урбанізаційних процесів в країнах Африки	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.11	Аналізувати причини відсталості соціально-економічного розвитку країн Африки	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
2.12	Давати суспільно-географічну характеристику Австралії та Океанії	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
3.	Вироблення у студентів практичних навиків здійснення дослідження і вирішення актуальних проблем із застосуванням відповідних методів і прийомів отримання, зберігання й здійснення первинної обробки емпіричних даних та їх належного представлення за допомогою сучасних технічних засобів у вигляді причинно-наслідкового аналізу	семінарське заняття, презентація, вирішення конкретних задач та ситуацій	виконання творчих аналітично-розрахункових робіт	до 10%
4.1	Розробці перспектив формування політичної карти світу	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
4.2	Аналізі заходів раціонального використання природно-ресурсного потенціалу	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
4.3	Аналізі проблем демографічного розвитку та урбанізаційних процесів	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
4.4	Аналізі причин нерівномірного економічного розвитку країн світу	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
4.5	Розробці напрямків впливу глобалізації в т.ч. ТНК на економіку країн світу	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	
4.6	Аналізі причин виникнення міждержавних конфліктів в світі	семінарське заняття, самостійна робота	-/--	

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) \ Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	2.1	2.2	2.3	2.4
Програмні результати навчання (назва)																
ПРН 1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях предметної області географічних наук.													+	+	+	+
ПРН 4. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузях предметної області географічних наук.													+	+	+	+
ПРН 7. Застосовувати моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
ПРН 10. Аналізувати склад і будову природно- та суспільно-географічних об'єктів і систем (відповідно до спеціалізації) на різних просторово-часових рівнях.																
ПРН 15. Знати і пояснювати зміни в географічній оболонці з позицій концепції сталого розвитку.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+

Продовження табл. 6

Результати навчання дисципліни (код) \ Програмні результати навчання (назва)	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	2.10	2.11	2.12	3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6
Програмні результати навчання (назва)															
ПРН 1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях предметної області географічних наук.	+	+	+	+	+	+	+	+							
ПРН 4. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузях предметної області географічних наук.	+	+	+	+	+	+	+	+							
ПРН 7. Застосовувати моделі, методи і дані природничих і	+	+	+	+	+	+	+	+							

суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки.															
ПРН 10. Аналізувати склад і будову природно- та суспільно-географічних об'єктів і систем (відповідно до спеціалізації) на різних просторово-часових рівнях.										+	+	+	+	+	+
ПРН 15. Знати і пояснювати зміни в географічній оболонці з позицій концепції сталого розвитку.	+	+	+	+	+	+	+								

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами тестування, виконання практичних робіт та самостійних завдань, написання модульних контрольних робіт (МКР).

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1 (знання)** – до 45%;

результати навчання – **2 (вміння)** - до 35%;

результати навчання – **3 (комунікація)** - до 10%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** - до 10%

7.1 Організація оцінювання.

У курсі передбачено 2 змістовних частин. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарських занять на 2 курсі. Завершується дисципліна – *іспитом*.

Упродовж семестру, після завершення відповідних тем, проводяться письмові модульні контрольні роботи із відкритими питаннями. Для визначення рівня досягнення результатів навчання, передбачених пунктами 2 та 3 студенти під час PBLу презентують результати свого дослідження та демонструють набуті навички.

Для студентів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться заключна семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100 бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів, при цьому, оцінка за результати навчання, передбачені пунктами 2 та 3 не може бути меншою ніж 50% від максимального рівня (не менше 27 та 5 балів відповідно).

Підсумкове оцінювання у формі іспиту: іспит виставляється студенту за результатами роботи впродовж семестру. При отриманні регулюючої підсумкової кількості балів 25 -60 студент допускається до складання іспиту.

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 25 балів* до складання іспиту не допускаються. На іспиті студент може отримати до 40 балів. При отриманні регулюючої підсумкової кількості 60 і більше балів (із врахуванням семестрової результуючої оцінки) студент отримує позитивну оцінку.

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього

процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

Іспит для студентів **2 курсу (4 семестр)** проводиться в другій декаді травня.

7.2 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських

№ п/п	Назва теми*	Кількість годин		
		лекції	семінари/ практичні	Самостійна робота
Змістовний модуль 1				
1	Вступ. Тема 1 <i>Формування політичної карти світу. Типізація і класифікація країн світу.</i>	2		5
2.	Тема 3. Географія населення світу.	2	2	4
3.	Тема 4. Географія світового господарства та його структура	2		6
4.	Тема 5. Первинний, вторинний та третинний сектор розвитку світового господарства	2	2	6
		8	4	21
5.	Тема 7. <i>Загальна характеристика Європи. Субрегіони Європи. Особливості розвитку країн Західної Європи</i>	2		5
6.	Тема 8. <i>Загальна характеристика та особливості розвитку країн Північної, Східної, Південної Європи.</i>	2	2	5
7.	Тема 9. <i>Загальна характеристика Америки. Субрегіони Америки. Особливості розвитку країн Південної Америки</i>	2		4
8.	Тема 10. <i>Загальна характеристика та особливості розвитку країн Північної Америки. США. Канада.</i>	2	2	5
9.	Тема 11. <i>Загальна характеристика Азії. Субрегіони Азії. Особливості розвитку країн Центральної Азії</i>	2		4
10.	Тема 12. <i>Загальна характеристика та особливості розвитку країн Східної, Південно-Східної та Західної Азії.</i>	2	2	4
11.	Тема 13. <i>Загальна характеристика Африки. Субрегіони Африки. Особливості розвитку господарства.</i>	2		4
12	Тема 14. <i>Загальна характеристика Австралії, Нової Зеландії та Океанії.</i>	2	2	2
		16	8	33
	Всього	24	12	54

Загальний обсяг 90 год., в тому числі :

Лекцій – **24 год.**

Семінари – **12 год**

Самостійна робота - **54 год.**

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2007. – 688 с.
2. Дахно І.І. Країни світу: Енциклопедичний довідник. – К.:МАПА, 2005. – 608 с.
3. Вступ до економічної та соціальної географії//А.П.Голиков, Я.Б.Олійник, А.В.Степаненко.К.,Либідь, 1997.-320 с.
5. Географічне країнознавство:Підручник /Я.Б.Олійник, Б.П.Яценко, О.О.Любіцева.К.,ВПЦ «Київський університет», 2015.-911 с.
6. Світове господарство в умовах глобалізації : монографія / [за ред. . Я.Б. Олійника, Б.П. Яценка, В.К. Бабарицької]. – К. : Київський університет, 2004. – 145 с.
7. Книш М.М.,Мамчур О.І. Регіональна економічна і соціальна географія світу. Львів, 2013.- 368 с.
8. Максаковский В.П. Географическая картина мира. В 2 кн. Кн.П: Региональная характеристика мира. – 2-е изд.- М.:Дрофа, 2005. – 480с.
9. Економіка зарубіжних країн:Підручник/А.С.Філіпенко, В.А.Вергун, В.І.Бураківський та ін.. К.,Либідь, 1996.-416 с.
10. Соціально-економічна географія світу // За ред. С.П. Кузика. – Львів: Світ, 2002. – 672 с.
11. Текст лекцій “Типізація країн світу” з нормативного курсу “Регіональна економічна і соціальна географія світу” для студентів географічних спеціальностей /В.М. Юрківський, М.Д. Пістун, Я.Б. Олійник. – К.: РВЦ “Київський університет”, 1998. – 15 с.
12. Юрківський В.М. Економічна і соціальна географія Англо-Амери́ки, Великобританії, Франції, Німеччини і Італії. -К. 1997 (тексти лекцій).
13. Нич Т.В. Наукові постаті сучасної суспільної географії» К. Прінт- Сервіс 2014; 80 С.(у співавторстві);
14. Нич Т.В. Сучасна суспільна географія в персоналіях» К. Прінт-Сервіс 2017; 63 С.(у співавторстві).
15. Нич Т.В. Географія інтелектуального потенціалу Хмельницької області» Монографія К. Прінт-Сервіс. - 2017, 182С.14. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны: Учебник / Под ред. С.Б.Лаврова, Н.В.Каледина. – М.: Гардарики, 2003. – 928 с.
16. Світова книга фактів (довідник ЦРУ США) – The World Factbook. Режим доступу в Інтернеті: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Додаткова:

1. Атлас світу / [відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2004. – 139 с.
2. Барановський М.О. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн (Азія): навч. Посібник / М. О. Барановський, О.Г. Дмитренко. – Ніжин, 2001. – 165 с.
3. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму: монографія / О.Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2003. – 360 с.
4. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посібник / [Я.Б. Олійник та ін.; за ред. Я.Б. Олійника, І.Г. Смирнова]. – К. : Знання, 2011. – 640 с.
5. Довідковий атлас світу / [В.В. Молочко, Ж.Є. Бонк, І.Л. Дрогушевська та ін.]. – К. : Картографія, 2010. – 328 с.
6. Доклад о развитии человека 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех / [пер. с англ.; ПРООН]. – М. : Весь Мир, 2011. – 188 с.
7. Книш М. Макрорегіони світу: ретроспектива, сучасний стан і тенденції розвитку / М. Книш// Матеріали міжнародної наук. – практ. Конференції «Регіон-2006»: Стратегія оптимального розвитку (15-16 травня 2006 року, м. Харків). – С. 301-304.
8. Масляк П.О. Країнознавство: підручник / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. -292 с.

9. Міжнародні організації: навч. посібник / [за ред. О. Кучика]. – К. : Знання, 2005. - 497 с.
10. Кобернік С.Г. Довідник з географії з тестовими завданнями .Кам'янець-Подільський, 2017.-644 с.
11. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу / П.О. Масляк, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К. : Лібра, 1996. – 328 с.
12. Шевчук Л.Т. Китай: соціально-економіко-географічна характеристика / Л.Т. Шевчук. – Львів: Світ, 1999. -136 с.
13. Яценко Б.П. Країнознавство: основи теорії: навч. посібник / Б.П. Яценко, В.К. Бабарицька. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.
14. Современный справочник «Страны мира» / Горячкина Т.В., Ярич И.Г. – М. 2017 ООО «Хит-книга».
15. Большая иллюстрированная энциклопедия. Страны мира. – Санкт-Петербург:, СЗКЭО, 2017. – 216с.: ил.
16. Шаблій О.І. Економічна і соціальна географія світу / А. Шаблій, С. Кузик, Н. Книш. – Л., 2003.
17. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны : учебник / под ред. С.Б. Лаврова, Н.В. Каледина. – М., 2003.
18. Економічна і соціальна географія світу : підручник для сш / за ред. Б.П. Яценка, - К., 2006.

Интернет ресурси:

1. Організація Об'єднаних Націй (ООН) – <http://www.un.org>
2. Програма розвитку ООН (ПРООН) – <http://www.undp.org.ua>
3. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) – <http://www.fao.org>
4. Організація Північноатлантичного договору (НАТО) – www.nato.int
5. Організація країн-експортерів нафти (ОАПЕК) – http://www.opec.org/opec_web/en
6. Північноатлантична угода вільної торгівлі (НАФТА) – <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx>
7. Доповідь про розвиток людини 2015 – <http://hdr.undp.org/en/reports>
8. Доповідь про світовий розвиток 2015: конфлікти, безпека та розвиток – <http://wdr2015.worldbank.org>
9. Звіт про виконання «Цілей розвитку тисячоліття» 2015 – <http://www.mdgmonitor.org>
10. Національна доповідь про людський розвиток 2015: Україна: на шляху до соціального залучення – http://www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2015_Ukr.pdf
11. Основні огляди і доповіді ООН в економічній і соціальній сферах. Режим доступу в Інтернеті: <http://www.un.org/russian/esa/surveys.htm>